Štvrtok 29. apríla 2021

P9_TA(2021)0148

Vražda Daphne Caruanovej Galiziovej a právny štát na Malte

Uznesenie Európskeho parlamentu z 29. apríla 2021 o vražde Daphne Caruany Galiziovej a dodržiavaní zásad právneho štátu na Malte (2021/2611(RSP))

(2021/C 506/09)

Európsky parlament,

— so zreteľom na články 2, 4, 5, 6, 7, 9 a 10 Zmluvy o Európskej únii (ďalej len „Zmluva o EÚ“),

— so zreteľom na článok 20 Zmluvy o fungovaní Európskej únie,

— so zreteľom na články 6, 7, 8, 10, 11, 12 a 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“),

— so zreteľom na svoje uznesenia z 15. novembra 2017 ([1]), 28. marca 2019 ([2]) a 16. decembra 2019 ([3]) o dodržiavaní zásad právneho štátu na Malte,

— so zreteľom na vypočutia, výmeny názorov a návštevy delegácií, ktoré uskutočnila monitorovacia skupina pre demokraciu, právny štát a základné práva Výboru pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci od 15. novembra 2017,

— so zreteľom na výmenu listov medzi predsedom monitorovacej skupiny pre demokraciu, právny štát a základné práva a predsedom vlády Malty, naposledy v apríli 2021,

— so zreteľom na uznesenie Parlamentného zhromaždenia Rady Európy č. 2293(2019) z 26. júna 2019 s názvom Vražda Daphne Caruany Galiziovej a zásady právneho štátu na Malte a za jej hranicami: zabezpečiť, aby vyšla najavo celá pravda,

— so zreteľom na správu o opatreniach nadväzujúcich na uznesenie Parlamentného zhromaždenia Rady Európy č. 2293 (2019), ktorú 8. decembra 2020 schválil Výbor pre právne veci a ľudské práva Parlamentného zhromaždenia,

— so zreteľom na stanovisko Benátskej komisie z 8. októbra 2020 k desiatim aktom a návrhom zákonov, ktorými sa vykonávajú legislatívne návrhy, ktoré sú predmetom stanoviska CDL-AD(2020)006,

— so zreteľom na správu Komisie o právnom štáte za rok 2020;

— so zreteľom na rozsudok Európskeho súdneho dvora z 20. apríla 2021, Repubblika/Il-Prim Ministru ([4]),

— so zreteľom na článok 132 ods. 2 rokovacieho poriadku,

A. keďže Európska únia je založená na hodnotách rešpektovania ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, zásady právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb, ktoré patria k menšinám; keďže tieto hodnoty sú všeobecné a spoločné pre všetky členské štáty;

B. keďže dodržiavanie zásady právneho štátu, demokracie, ľudských práv a základných slobôd, ako aj hodnôt a zásad uvedených v zmluvách EÚ a medzinárodných nástrojov v oblasti ľudských práv, sú povinnosťou Únie a jej členských štátov a treba ich plniť; keďže v súlade s článkom 2, článkom 3 ods. 1 a článkom 7 Zmluvy o EÚ má Únia možnosť konať s cieľom chrániť spoločné hodnoty, na ktorých je založená;

([1]) Ú. v. EÚ C 356, 4.10.2018, s. 29.
([2]) Ú. v. EÚ C 108, 26.3.2021, s. 107.
([3]) Prijaté texty, P9_TA(2019)0103.
([4]) Rozsudok z 20. apríla 2021, Repubblika/Il-Prim Ministru, C-896/19, ECLI:EU:C:2021:311.

C. keďže charta je súčasťou primárneho práva EÚ; keďže sloboda prejavu a sloboda a pluralita médií sú zakotvené v článku 11 charty a článku 10 Európskeho dohovoru o ľudských právach;

D. keďže nezávislosť súdnictva je zakotvená v článku 19 ods. 1 Zmluvy o EÚ, článku 47 charty a článku 6 Európskeho dohovoru o ľudských právach a je základnou požiadavkou demokratickej zásady deľby moci;

E. keďže systematické odmietanie jedného členského štátu dodržiavať základné hodnoty Európskej únie a zmluvy, ktorých zmluvnou stranou sa dobrovoľne stal, má vplyv na EÚ ako celok;

F. keďže maltská protikorupčná investigatívna novinárka a blogerka Daphne Caruana Galizia bola 16. októbra 2017 zavraždená pri útoku bombou umiestnenou v automobile; keďže bola obeťou obťažovania a početných hrozieb v podobe výhražných telefonátov, listov a textových správ, ako aj podpaľačského útoku na svoj dom a zabili jej psa; keďže nájomný vrah sa k vražde priznal a 16. marca 2021 na súde vypovedal, že dva roky pred zavraždením Daphne Caruany Galiziovej existoval iný plán na jej vraždu puškou AK-47;

G. keďže vyšetrovanie vraždy vedené maltskými orgánmi za pomoci Europolu už viedlo k identifikácii, vzneseniu obvinení a začatiu súdnych konaní s niekoľkými podozrivými osobami a jednou osobou podozrivou zo zosnovania vraždy, vlastníkom spoločnosti 17 Black Ltd. so sídlom v Dubaji a bývalým členom predstavenstva spoločnosti ElectroGas Malta Ltd.; keďže do vyšetrovania bol zapojený aj Federálny vyšetrovací úrad (FBI);

H. keďže z niektorých záznamov predložených v súdnom konaní a výpovede jedného z údajných páchateľov vyplynulo, že bývalý vedúci kancelárie predsedu vlády Malty bol zapletený do plánovania, financovania a/alebo pokusu o zamaskovanie vraždy;

I. keďže 26. novembra 2019 po výsluchu polície vo veci vraždy Daphne Caruany Galiziovej bývalý vedúci kancelárie predsedu vlády odstúpil; keďže bol 20. marca 2021 spolu s viacerými svojimi obchodnými partnermi zatknutý a obvinený z prania špinavých peňazí, podvodov, korupcie a falšovania v samostatnej veci, na ktorú sa vo svojej práci zameriavala Daphne Caruana Galizia; keďže 5. apríla 2021 bol na kauciu prepustený z vyšetrovacej väzby;

J. keďže vtedajší maltský minister cestovného ruchu, ktorý bol predtým ministrom energetiky, 26. novembra 2019 odstúpil; keďže konzorcium investigatívnych novinárov zverejnilo podrobnú správu o obchodných vzťahoch istej čínskej rodiny a bývalého ministra energetiky, ako aj vedúceho kancelárie bývalého predsedu vlády ([5]); keďže táto čínska rodina údajne mala ústrednú úlohu v rokovaniach o investícii čínskej štátnej energetickej spoločnosti Shanghai Electric Power v hodnote 380 miliónov EUR do maltskej energetickej spoločnosti Enemalta a vlastní spoločnosti Dow's Media Company a Macbridge, pričom druhá z nich plánovala vyplatiť panamským firmám pod kontrolou bývalého ministra energetiky a bývalého vedúceho kancelárie predsedu vlády až 2 milióny USD; keďže ťažiskom práce Daphne Caruany Galiziovej v čase jej vraždy bolo skúmanie týchto obchodných transakcií;

K. keďže nezávislé verejné vyšetrovanie vraždy Daphne Caruany Galiziovej sa začalo koncom roka 2019 a stále pokračuje;

L. keďže jeden z podozrivých v prebiehajúcom súdnom konaní vo veci vraždy Daphne Caruany Galiziovej svedčil pod prísahou a za účasť v samostatnej veci mu bola udelená prezidentská milosť; keďže podľa jeho vyjadrení bývalý minister hospodárstva mohol byť zapojený do plánu vraždy novinárky a minister súčasnej vlády mohol byť spolupáchateľom závažného trestného činu, čo vyvolalo špekulácie v súvislosti s lúpežným prepadnutím sídla banky HSBC v Qormi v roku 2010, ktoré viedlo k prestrelke s políciou;

([5]) Special Report: Money trail from Daphne murder probe stretches to China (Osobitná správa: stopa peňazí pri vyšetrovaní vraždy Daphne smeruje do Číny), *Reuters*, 29. marca 2021.

Štvrtok 29. apríla 2021

M. keďže bývalá parlamentná tajomníčka pre občianske práva a reformy maltského ministerstva spravodlivosti, rovnosti a verejnej správy údajne prijala hotovosť od osoby obvinenej z objednávky vraždy Daphne Caruany Galiziovej po tom, ako tvrdila, že v roku 2019 konala ako sprostredkovateľka plánovaného predaja majetku; keďže k tomuto predaju majetku nikdy nedošlo;

N. keďže – ako sa uvádza v správe Komisie o právnom štáte za rok 2020 – v súvislosti s bojom proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti na Malte pretrvávajú vážne obavy; keďže súčasné normy prevencie, vyšetrovania a stíhania sú zjavne nedostatočné; keďže toto môže oslabiť dôveru občanov vo verejné inštitúcie a vyústiť do nebezpečných prepojení medzi zločineckými skupinami a verejnými orgánmi; keďže organizovanú trestnú činnosť umožňuje v prvom rade korupcia; keďže na odstránenie nedostatkov a posilnenie protikorupčného inštitucionálneho rámca aj v súvislosti s presadzovaním práva a trestným stíhaním sa začal projekt štrukturálnych reforiem;

O. keďže proti novinárom, najmä investigatívnym novinárom, ale nielen nim, sa stále množia tzv. strategické žaloby proti verejnej účasti, ktorých jediným cieľom je mariť ich prácu, vyhýbať sa kontrole verejnosti a brániť tomu, aby orgány boli brané na zodpovednosť, čo má negatívny vplyv na slobodu médií; keďže v čase vraždy Daphne Caruany Galiziovej bol zmrazený jej majetok na základe predbežným opatrení vydaných v spojitosti so štyrmi žalobami za úrážku na cti, ktoré podal bývalý maltský minister hospodárstva a jeho poradca; keďže tieto žaloby patrili k 42 občianskoprávnym žalobám za urážky na cti, ktoré boli proti nej podané v čase jej smrti, vrátane žaloby vtedajšieho premiéra, dvoch žalôb vtedajšieho ministra cestovného ruchu a dvoch žalôb vedúceho kancelárie vtedajšieho predsedu vlády;

1. je hlboko znepokojený najnovšími odhaleniami vyšetrovania vraždy Daphne Caruany Galiziovej, najmä možnou účasťou ministrov vlády a politických nominantov; berie na vedomie pokrok dosiahnutý pri vyšetrovaní vraždy; opakuje však, že nedávne odhalenia vyvolávajú nové otázky o prípade a s ním súvisiacom vyšetrovaní;

2. naliehavo žiada maltskú vládu, aby využila všetky potrebné prostriedky na to, aby boli pred súd postavené nielen všetky osoby zapojené do vraždy Daphne Caruany Galiziovej, ale aj osoby zapojené do ďalších prípadov, ktoré sú v súčasnosti predmetom vyšetrovania alebo spravodajstva a ktoré pred svojou vraždou odhalila; domnieva sa, že práca Daphne Caruany Galiziovej bola kľúčová pre odhalenie korupcie na Malte a že nedávny vývoj súvisiaceho vyšetrovania potvrdzuje mimoriadny význam nezávislých médií a aktívnej občianskej spoločnosti ako základných pilierov spravodlivosti, demokracie a právneho štátu;

3. opakuje svoju výzvu, aby do všetkých aspektov vyšetrovania vraždy a všetkých súvisiacich vyšetrovaní bol plne a nepretržite zapojený Europol; žiada, aby bolo zapojenie Europolu posilnené, keďže prináša výsledky;

4. víta pokračovanie nezávislého verejného vyšetrovania vraždy Daphne Caruany Galiziovej; vyzýva vládu a príslušné orgány Malty, aby v plnej miere vykonávali všetky odporúčania vyplývajúce z vyšetrovania;

5. vyjadruje znepokojenie nad tým, že v súvislosti so súdnym procesom vo veci vraždy sa opakovane ponúka a využíva prezidentská milosť; zdôrazňuje, že výpovede v súvislosti s inými trestnými činmi by sa mali veľmi starostlivo posudzovať a nemali by sa zneužívať na únik pred spravodlivosťou za vraždu v plnom rozsahu; konštatuje však, že prezidentská milosť a dohoda o vine a treste boli dva prvky, ktoré v novembri 2019 viedli k zatknutiu jednej osoby podozrivej z vraždy;

6. oceňuje pokrok, hoci veľmi oneskorený, v niektorých vyšetrovaniach súvisiacich prípadov prania špinavých peňazí a korupcie, najmä pokiaľ ide o bývalého vedúceho kancelárie predsedu vlády; zdôrazňuje však, že najnovšie svedectvá a odhalenia poukázali na nové podozrivé skutočnosti a možné trestné činy, a preto vyzýva maltské orgány, aby v týchto prípadoch bezodkladne začali vyšetrovanie a pokročili v ňom, a to aj pokiaľ ide o možné pokusy verejných činiteľov zatajovať dôkazy a mariť vyšetrovania a súdne konania;

7. domnieva sa, že všetky obvinenia z korupcie a podvodu, najmä na vysokej politickej úrovni, by sa mali vyšetriť a stíhať s náležitou dôslednosťou a na primeranej úrovni, a to aj vzhľadom na možnú účasť zahraničných aktérov; má pochybnosti o tom, či je vhodné, aby obvinenia proti bývalej parlamentnej tajomníčke pre občianske práva a reformy vyšetroval iba komisár pre normy vo verejnom živote;

8. opätovne zdôrazňuje, že maltská vláda musí považovať boj proti organizovanej trestnej činnosti, korupcii a zastrašovaniu novinárov za najvyššiu prioritu;

9. berie na vedomie, že Súdny dvor EÚ vo svojom rozsudku z 20. apríla 2021 konštatoval, že ustanovenia, ktoré boli zavedené v rámci maltskej ústavnej reformy v roku 2016 a ktoré sa týkali vymenovania sudcov, posilnili nezávislosť súdnictva, a sú tak v súlade s právom EÚ;

10. vyjadruje hlboké poľutovanie nad tým, že roky vývoja na Malte viedli k závažnému a pokračujúcemu ohrozovaniu právneho štátu, demokracie a základných práv vrátane takých otázok, ako je sloboda médií, nezávislosť presadzovania práva a súdnictva od politického zasahovania a sloboda pokojného zhromažďovania; domnieva sa, že ústavné záruky deľby moci by sa mali ďalej posilňovať; konštatuje, že po vykonaní niektorých odporúčaní Komisie, Rady Európy a Benátskej komisie dosiahla maltská vláda pokrok v oblasti právneho štátu; odporúča vláde Malty, aby pokračovala v úsilí o posilnenie svojich inštitúcií;

11. je hlboko znepokojený niektorými zisteniami Komisie uvedenými v jej správe o právnom štáte za rok 2020, pokiaľ ide o Maltu, a najmä jej hlboko vžitými modelmi korupčného správania; víta však uvedenie projektu štrukturálnych reforiem; opakuje svoju výzvu Komisii, aby využila všetky nástroje a postupy, ktoré má k dispozícii, na zabezpečenie plného súladu s právnymi predpismi EÚ, pokiaľ ide o účinné fungovanie systémov spravodlivosti, boj proti praniu špinavých peňazí, bankový dohľad, verejné obstarávanie a územné plánovanie a rozvoj;

12. opakuje svoju výzvu adresovanú maltským orgánom, aby v plnej miere vykonali všetky zostávajúce odporúčania Parlamentného zhromaždenia Rady Európy, Benátskej komisie, Skupiny štátov proti korupcii (GRECO) a výboru expertov pre vyhodnocovanie opatrení proti praniu špinavých peňazí (Moneyval); domnieva sa, že odporúčania týkajúce sa národného parlamentu a jeho poslancov, účinkov rozsudkov ústavného súdu a špecializovaných súdov by sa mali riadne vykonávať; vyzýva maltské orgány, aby požiadali Benátsku komisiu o stanovisko k dodržiavaniu jej odporúčaní; vyhradzuje si právo podať takúto žiadosť sám v súlade s článkom 3 ods. 2 štatútu Benátskej komisie a odsekom 28 memoranda o porozumení medzi Radou Európy a Európskou úniou;

13. berie na vedomie, že vražda Daphne Caruanovej Galiziovej podnietila reformy na zlepšenie ochrany novinárov a obranu slobody médií; zdôrazňuje však, že maltské orgány by mali podniknúť ďalšie preukázateľné kroky a vytýčiť dlhodobé legislatívne a politické opatrenia, ktoré zabezpečia prostredie pre kritickú nezávislú žurnalistiku na Malte a zodpovednosť politikov a štátnych úradníkov, najmä pokiaľ ide o predchádzanie verejným alebo online hrozbám, obťažovaniu, šikanovaniu a dehumanizácii novinárov a trestanie týchto javov; vyzýva maltskú vládu, aby sa zaoberala pretrvávajúcimi obavami o slobodu médií a nezávislosť regulačných orgánov pre médiá a verejnoprávnych a súkromných médií od politického zasahovania a nárastom nenávistných prejavov v sociálnych médiách;

14. je hlboko znepokojený škodlivým vplyvom predpisov o občianstve a pobyte na integritu občianstva EÚ; pripomína nedávne odhalenia týkajúce sa zhovievavého výkladu požiadaviek na pobyt týkajúcich sa naturalizácie, ako aj úlohy sprostredkovateľov a zapojenia verejných činiteľov; opakuje svoju výzvu maltským orgánom, aby zabezpečili transparentnosť a aby svoje systémy udeľovania občianstva a povolení na pobyt investorom neupravovali, ale zrušili; vyzýva Komisiu, aby v príslušnom prípade nesplnenia povinnosti čo najskôr vydala odôvodnené stanovisko;

15. konštatuje, že ochrana investigatívnych novinárov a oznamovateľov protispoločenskej činnosti je pre spoločnosť životne dôležitá; berie na vedomie kľúčovú úlohu medzinárodných a maltských organizácií občianskej spoločnosti a novinárov v pokračovaní pátrania Daphne Caruanovej Galiziovej; vyzýva maltské orgány, aby za každú cenu a za všetkých okolností zaistili ochranu osobnej bezpečnosti, živobytia, a tým aj nezávislosti novinárov a oznamovateľov protispoločenskej činnosti; vyzýva maltské orgány, aby urýchlene vykonali smernicu (EÚ) 2019/1937 ([6]);

([6]) Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1937 z 23. októbra 2019 o ochrane osôb, ktoré nahlasujú porušenia práva Únie (Ú. v. EÚ L 305, 26.11.2019, s. 17).

Štvrtok 29. apríla 2021

16. vyzýva Komisiu, aby navrhla právne predpisy EÚ proti tzv. strategickým žalobám proti verejnej účasti s cieľom chrániť novinárov pred šikanóznymi súdnym konaniam; vyzýva maltské orgány, aby medzitým prijali vnútroštátne právne predpisy o týchto žalobách; zdôrazňuje, že v boji proti korupcii a nesprávnym úradným postupom by sa investigatívnej žurnalistike ako nástroju, ktorý slúži verejnému blahu, mala venovať osobitná pozornosť a finančná podpora; zdôrazňuje potrebu mechanizmov rýchlej reakcie na porušovanie slobody tlače a médií, ako aj fondu cezhraničnej investigatívnej žurnalistiky;

17. poveruje svojho predsedu, aby toto uznesenie postúpil Komisii, Rade, vládam a parlamentom členských štátov, Rade Európy a prezidentovi Maltskej republiky.